

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי
פרשת לך-לך
תשפ"ג

(שנה ז', גליון מס' 266)

יום הזיכרון התשיעי, של סבתי הרבנית הצדקנית
מרת רות רדואה בת מרים בר חן ע"ה

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

**השיעור השבועי עם הרב אליהו בר חן,
מתקיים בכל יום שלישי, בבית הכנסת "כתר תורה" -
ניסנית,
ביישוב ניצן ב'**

זמן תחילת השיעור:

שעון חורף - 19:45

שעון קיץ - 20:00 (כאשר זמן צאת הכוכבים מתארך,

השיעור מתקיים מיד לאחר תפילת ערבית)

לקבלת הגליון השבועי בדוא"ל:

נא שלחו הודעה, לכתובת k.torat.david@gmail.com

תחת הכותרת "גליון שבועי"

זמני כניסת ויציאת השבת:

רבינו תם:	יציאה:	כניסה:	
18:03	17:23	16:12	ירושלים:
18:00	17:25	16:28	תל אביב:
18:00	17:23	16:19	חיפה:
18:03	18:26	16:30	באר שבע:

שיעורי הרב אליהו בר חן

**בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה**

פרשת לך לך התשפ"ג

"חשתי ולא התמהמהתי, לשמר מצותיך"

א. "ויאמר יהוה אל אברהם, לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך - אל הארץ אשר אראך. ואעשה לגוי גדול, ואברכך ואגדלה שמך, ויהי ברכה. ואברכה מברכיך, ומקללך אאר, ונברכו בך - כל משפחת האדמה. וילך אברהם כאשר דבר אליו יהוה, וילך אתו לוט, ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה - בצאתו מחרון, (בראשית, יב', א' - ד')."

"וגם ללוט ההלך את אברהם, היה צאן ופקר ואהלים. ולא נשא אתם הארץ לשבת יחדו, כי היה רכושם רב, ולא יכלו לשבת יחדו. ויהי ריב בין רעי מקנה אברהם ובין רעי מקנה לוט, והכנעני והפריזי אז ישב בארץ. ויאמר אברהם אל לוט, אל נא תהי מריבה ביני ובינך ובין רעי ובין רעיך, כי אנשים אחים אנחנו. הלא כל הארץ לפניך, הפרד נא מעלי, אם השמאל ואימנה, ואם הימין ואשמאלה. וישא לוט את עיניו, וירא את כל כפר הירדן, כי כלה משקה, לפני שחת יהוה את סדם ואת עמרה, כגן יהוה בארץ מצרים באכה צער. ויבחר לו לוט את כל כפר הירדן, ויסע לוט מקדם, ויפרדו איש מעל אחיו. אברהם ישב בארץ כנען, ולוט ישב בערי הכפר, ויאהל עד סדם. ואנשי סדם רעים וחטאים ליהוה מאד", (בראשית, יג', ה' - יג')."

ב. על הפסוק ¹, "וילך אברהם כאשר דבר אליו יהוה, וילך אתו לוט, ואברהם בן חמש שנים ושבעים שנה - בצאתו מחרון", כתב רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א:

"אכן, כוונת הכתוב, הוא -

להודיע חיבתו של אברהם, שלא נתעבב אפילו שעה אחת,

אלא, בגמר דברי ה' - 'לך לך', תיכף 'וילך אברהם',

ולא נתעבב לשום סיבה, ועזב את אביו ומולדתו.

¹ בראשית, יב' - ד'.

ושיעור תיבת כ"ף - 'פֶּאֶשֶׁר'², הודעת הזמן, שהיה סמוך לדבר ה' אליו.
והודיע הכתוב -

כי לוט, לצד דביקותו באברהם, הלך איתו,

פירוש, לא לצד קיום מאמר ה'³,

אלא, ראהו הולך, והלך עמו⁴.

וכוונתו בהודעה זו -

כי הגם שנתחכם אברהם, לחפוז ללכת, לבל יתחברו עמו ממולדתו ומבית אביו,

אף על פי כן, לא הועיל בערך פרט זה, והלך אתו לוט.

עוד ירצה -

להיות שאמר לו ה' הבטחות תועליות הרבה, כשילך לו מארצו וכו'⁵,

אם כן, הגם שילך, יסבור הרואה, כי אין להחזיק לו טובה על זה⁶, שאפילו קל

שבקלים כשיראה כל התועליות ימהר ליסע,

---

² היינו:

האות כ', הנאמרת בפסוק "וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כְּאִשֶּׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי יְהוָה".

³ היינו:

ש-לוט, הלך אף הוא עם אברהם אע"ה,

אך הליכתו לא היתה בגלל ציווי הבורא ית"ש, אלא, לצד שהוא היה דבוק באברהם אע"ה.

⁴ היינו:

אחר שראה לוט, שאברהם אע"ה הולך מעליו, הלך אף הוא.

⁵ היינו:

מאמר הבורא ית"ש, אל אברהם אע"ה -

"וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל אַבְרָם, לֶךְ לְךָ מֵאֶרֶץ וּמְוֹלָדֶיךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ - אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ. וְאַעֲשֶׂךָ לְגוֹי גָּדוֹל,

וְאַבְרָמָךְ וְאַגְדְּלָה שְׂמֶךָ, וְהָיָה בְרָכָה. וְאַבְרָמָה מְבַרְכֶיךָ, וּמִקְלָלְךָ אָאָר, וּנְבָרְכֻךָ בָּךְ - כֹּל מִשְׁפַּחַת הָאָדָמָה".

⁶ היינו:

שמחמת אותם ההבטחות, לכאורה, אין להחזיק טובה לאברהם אע"ה על כך,

לזה הודיע הכתוב צדקותו של אברהם -

כי מה שהלך, לא לצד הבטחות האמורות, אלא, לעשות דבר ה'.

ודקדק לומר, 'פְּאֶשֶׁר דְּבַר' ... לְאִמַּת כדברינו ⁷.

והוא, יש לך לדעת -

כי כל מקום שיאמר הכתוב דיבור, יגיד על דבר קשה,

והאמירה, היא רכה ⁸,

וכאן, הזכיר בתחילת הפרשה 'וַיֵּאמֶר ה' ⁹, לצד, שכל הדבר הוא להנאת אברהם,

ובמעשה אברהם, אמר, 'פְּאֶשֶׁר דְּבַר' ¹⁰, פירוש, שעשה הדבר לצד גזירת מלך

עליו, ולא לתועלת הנמשך לו.

שכן, כל אדם באשר הוא, כאשר ישמע את אותם ההבטחות, ילך אף הוא.

⁷ היינו:

שהלך מייד, כאשר ציווהו הבורא ית"ש, וללא קשר להבטחותיו אליו.

⁸ על הפסוק (שמות, יט' - ג'), "וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים, וַיְקַרָּא אֵלָיו יְהוָה מִן הַהָר, לֵאמֹר, כֹּה תֹאמַר לְבֵית יִשְׂרָאֵל, וַיִּגִּיד לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל",

כתב רש"י הקדוש:

" כה תאמר' - בלשון הזה, וכסדר הזה.

'לבית יעקב' - אלו הנשים,

תאמר להן בלשון רכה.

'ותגיד לבני ישראל' - עונשין ודקדוקין פֶּרֶשׁ לזכרים,

דברים הקשין כגידין".

⁹ היינו:

מאמר הכתוב -

"וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל אַבְרָם, לֶךְ לְךָ מֵאֲרָצְךָ וּמְזוֹלְדֹתֶךָ וּמִבֵּית אֲבִיךָ - אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאךָ".

¹⁰ היינו:

מאמר הכתוב -

עוד ירצה -

להודיע, כי אברהם הלך כאשר דבר אליו ה' בסמוך,

ומה נאמר בדברי ה'?

'אל הארץ אשר אראך!'

שלא הודיעו מקום אשר יבא שמה, ואף על פי כן, הלך מארצו,

וסמך על מה שיודיעהו ה' כשירצה, מבלי חשוב לומר איך אצא מהעיר קודם
שנדע המקום, וזה ניסיון גדול!

ואחר כך, הודיע הכתוב, הוצאת את אשר עמו ¹¹,

שלא ניסה ה' אותם בדבר זה, אלא, הודיע המקום - ואחר כך יצאו,

והוא אומר בפסוק שאחרי זה, 'ויקח אברם וגו' ויצאו ללכת ארצה כנען' ¹²,

ולא הוצרך הכתוב להודיע כי ה' הודיעו המקום, כי הוא מובן מעצמו."

ג. על הפסוק ¹³, "וימת ה' על פני תרח אביו, בארץ מולדתו, באור פסדים",
כתב רש"י הקדוש:

"ומדרש אגדה ¹⁴, יש אומרים, שעל ידי אביו מת,

"וילך אברם כאשר דבר אליו יהוה, וילך אתו לוט, ואברם בן חמש שנים ושבעים שנה - בצאתו מחרן".

¹¹ היינו:

יציאתם של בני משפחתו של אברהם אע"ה, עמו.

¹² בראשית, יב' - ה':

"ויקח אברם את שרי אשתו, ואת לוט בן אחיו, ואת כל רכושם אשר רכשו, ואת הנפש אשר עשו בחרן,
ויצאו ללכת ארצה כנען, ויבאו ארצה כנען".

¹³ בראשית, יא' - כח'.

¹⁴ בראשית רבה, פרשה לח', יג':

"רבי חייא בר גריה דרב אדא דפסו -

תרח, עובד צלמים היה,

חד זמן נפיק לאתר, הושיב לאברהם מוכר תחתיו.

{ביאור הדברים:

תרח, עובד צלמים היה,

וביום אחד, הוא יצא לעסקיו, והושיב את אברהם אע"ה בחנותו, שימכור צלמים תחתיו}.

הנה אתי בר אינש, בעי דיזבן,

והנה אמר לה, בר כמה שנין את?

והנה אמר ליה, בר חמשיין או שתין.

והנה אמר ליה, וי ליה לההוא גברא, דהנה בר שתין, ובעי למסגד לבר יומי,

והנה מתבייש, והולך לו.

{ביאור הדברים:

באותו הזמן, בא אדם אחד אל החנות, וביקש לקנות צלם,

ושאלו אברהם אע"ה, בן כמה אתה?

והשיבו האיש, אני בן חמישים או שישים.

ואמר לו אברהם אע"ה, אוי לך, שאתה בן שישים, וברצונך להשתחוות לצלם שהוא בן יום,

עד שאותו אדם, התבייש, והלך לו}.

חד זמן, אתא חד אתתא, טעינא בידה חדא פינגר דסולת,

אמרה ליה, הא לך, קרב קדמיהון,

קם, נסיב בוקלסא בידיה, ותברינון ללהון פסילא,

ויהב בוקלסא בידא דרבה דהוה ביניהון.

כיון דאתא אבוקה, אמר ליה, מאן עביד להון כדין?

אמר ליה, מה נכפור מינק?

אתת חדא אתתא, טעינא לה חדא פינגר דסולת,

ואמרת לי, הא לך, קריב קדמיהון,

קריבת לקדמיהון, הוה דין אמר אגא איכול קדמאי, ודין אמר אגא איכול קדמאי,

קם הדין רבה דהוה ביניהון, נסב בוקלסא, ותברינון.

אמר ליה, מה אתה מפלה בי? וידעין אינון?

אמר ליה, ולא ישמעו אֶזְנֶיךָ מה שפִּיךָ אומר?

נִסְבִּיהַ, וּמִסְרִיהַ לְנִמְרוֹד.

{ביאור הדברים:

יום אחד, באה אשה אחת אל החנות, ובידה קערה אחת של פסולת, בשביל שיאכלו הצלמים,

ואמרה אותה אשה אל אברהם אע"ה, קח את הקערה, ותיתן אותה לפני הצלמים,

ובאותה השעה, לקח אברהם אע"ה גרזן, ושבר את כל הצלמים הגדולים,

ונתן את הגרזן בידו של הצלם הגדול שבהם.

ובשעה שבא תרח אל החנות, וראה את מעשיו של אברהם אע"ה, שאלו, מי עשה זאת?

אמר לו אברהם אע"ה, וכי אתה חושד בי שאעשה לך כך, ואכפור באלהותך?

אלא, כך היה מעשה, שבאה אשה אחת אל החנות, ובידה קערת סולת לצורך מאכלם של הצלמים,

וביקשה ממני, שאתן להם את הקערה לצורך מאכלם,

וכשעשיתי זאת, באו הצלמים, ורבו ביניהם, מי יהיה הראשון שיאכל מהם,

ואז קם הגדול שבהם, ובידו הגרזן, ושבר את כל הצלמים שקטנים ממנו.

ואז אמר לו אביו, וכי משוגע אני? וכי יש להם דעת?

ואז השיבו אברהם אע"ה, אם כן, ישמעו אוזניך מה שפִּיךָ מדבר!?

ומיד, לקח תרח את אברהם אע"ה, ומסרו לנמרוד.

אמר ליה, נִסְגֹד לְנוֹרָא,

אמר ליה אברהם, וְנִסְגֹד לְמֵיא דְמִטְפִין נוֹרָא?

אמר ליה נמרוד, נִסְגֹד לְמֵיא,

אמר ליה, אם כן, נִסְגֹד לְעִנְנָא דְטַעִין מֵיא?

אמר ליה, נִסְגֹד לְעִנְנָא,

אמר ליה, אם כן, נִסְגֹד לְרוּחָא דְמַבְדַר עִנְנָא?

אמר ליה, נִסְגֹד לְרוּחָא,

אמר ליה, וְנִסְגֹד לְבַר אִינְשָא דְסָבִיל רוּחָא.

אמר ליה, מַלִין אַתְּ מִשְׁתַּעִי?

אני, איני משתַחֵוּהוּ אֵלָא לְאוּר!

הרי אני משליך בתוכו, ויבוא אלוה שאתה משתחוה לו ויצילך הימנו!

{ביאור הדברים:

באותה השעה, אמר נמרוד לאברהם אע"ה, תשתחוה לאש,

והשיבו אברהם אע"ה, אולי כדאי לי להשתחוות למים, שהלא הם מכבים את האש?

אמר לו נמרוד, כדברך, לך והשתחוה למים.

והשיבו אברהם אע"ה, אולי כדאי לי להשתחוות לענן, שהלא הוא טעון במים שבתוכו?

אמר לו נמרוד, כדברך, לך והשתחוה לענן.

והשיבו אברהם אע"ה, אולי כדאי לי להשתחוות לרוח, שהרי היא מפזרת את העננים?

אמר לו נמרוד, כדברך, לך והשתחוה לרוח.

והשיבו אברהם אע"ה, אולי כדאי לי להשתחוות לבני האדם, אשר הם סובלים את הרוח?

אמר לו נמרוד, מילים בעלמא אתה מדבר ומתוכח איתי?!

אני, איני משתחוה, אלא, לאש!

ולפיכך, כעת אני משליך אותך אל האש, והאלוהים אשר משתחוה לו, יבוא ויצילך מן האש!.

הוה תמן הרו, קאים פלוג,

אמר, מה נפשך, אם נצח אברהם, אָנא אָמר מן דאברהם אָנא,

ואם נצח נמרוד, אָנא אָמר דנמרוד אָנא.

כיון שירד אברהם לכבשן האש, ונצל,

אמרין ליה, דמאן את?

אמר להון, מן אברהם אָנא,

נטלוהו, והשליכוהו לאור, ונחמרו בני מעיו, ויצא ומת על פני תרח אביו.

{ביאור הדברים -

הרו, אחיו של אברהם אע"ה, היה נוכח באותו המעמד, והיה ליבו נחלק עמו מי הצודק,

ולפיכך, אמר הרו, ממה נפשך, אם אברהם אע"ה ינצל מכבשן האש, הרי אני מצדד בו,

ברם, אם אברהם אע"ה לא ינצל, וממילא, יתברר הדבר, שהצדק עם נמרוד, הרי אני מצדד בו.

ומכיוון שאברהם אע"ה ירד לכבשן האש, זכה להינצל ממנו,

אמרו לו, להרו, במי אתה מצדד?

שְׁקַבֵּל תֵּרַח עַל אֲבָרִם בְּנוֹ, לִפְנֵי נִמְרוֹד, עַל שְׂכִיתָת אֶת צַלְמִיו, וְהַשְׁלִיכֶם לְכַבְשָׁן
הָאֵשׁ,

וְהָרֵן, יוֹשֵׁב וְאוֹמֵר בְּלִבּוֹ -

אִם אֲבָרִם נּוֹצַח, אֲנִי מִשְׁלוֹ,

וְאִם נִמְרוֹד נּוֹצַח, אֲנִי מִשְׁלוֹ.

וְכַשְׁנִיצַל אֲבָרִם, אִמְרוּ לוֹ לֵהָרֵן -

מִשָּׁל מִי אַתָּה?

אִמְרָה לְהֵם הָרֵן, מִשָּׁל אֲבָרִם אֲנִי.

הַשְׁלִיכוּהוּ לְכַבְשָׁן הָאֵשׁ, וְנִשְׂרָף.

וְזֵהוּ, אוֹר כְּשָׂדִים".

והנה, בעניין "אור כשדים", דרשו רבותינו ז"ל¹⁵, את הפסוקים¹⁶, "אחות לנו
קטנה, ונשדים אין לה, מה נעשה לאחתנו ביום שיִדְבַר בָּהּ. אם חומה היא, נבנה
עליה טירת כסף, ואם דלת היא, נצור עליה לוח ארז. אני חומה, ונשדי כמגדלות,
אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום":

"רבי ברכיה, פתח, 'אחות לנו קטנה, ונשדים אין לה' וגו',

'אחות לנו קטנה' - זה אברהם, שאיחה את כל באי העולם.

בר קפרא אמר, כזה שהוא מאחה את הקרע.

'קטנה' - שעד שהוא קטן, היה מסגל מצוות ומעשים טובים.

'נשדים אין לה' - לא הניקוהו, לא למצוות, ומעשים טובים.

ואמר להם, מצדד אני באברהם אע"ה,

ומכיוון שכך, שנטלוהו, והשליכוהו של האש, ונשרפו בני מעיו, ומת בחייו של תרח אביו.

הדא הוא דכתיב, 'ומת הרן על פני תרח' וגו'.

¹⁵ בראשית רבה, פרשה לט', ג'.

¹⁶ שיר השירים, ח', ח' - י'.

'מה נעשה לאחותינו ביום שינדבר בה' - ביום שגזר עליו נמרוד לירד לתוך כבשן האש.

'אם חומה היא, נבנה עליה' - אם מעמיד דברים כחומה, יבנה עליה.
'ואם דלת היא, נצור עליה' - אם דל הוא במצוות ובמעשים טובים, נצור עליה לוח ארז,

מה הצורה הזו, אינה אלא לשעה,

כך אין אני מתקיים עליו, אלא לשעה.

אמר לפניו, רבון העולמים, 'אני חומה' - מעמיד אני דברי,

'ושדי כמגדלות' - זה חנניה מישאל ועזריה.

'אז הייתי בעיניו כמוצאת שלום' - שנכנס בשלום, ויצא בשלום".

ומבואר מדברי רבותינו ז"ל:

שהיה צד ומחשבה, בפמליא של מעלה,

שאברהם אע"ה, לא יחזיק באמונתו, אלא, לשעה.

ורק בזכות שהבטיח אברהם אע"ה להקדוש ברוך הוא, שהוא יעמיד את דבריו ואת דרכו לדורי דורות,

שמכוח הקידוש שם שמים שלו ב"אור כשדים", אף זרעו אחריו - חנניה מישאל ועזריה, יקדשו את שמו יתברך, כאשר יורידם נבוכדנצר לכבשן האש.

האמין לו הקדוש ברוך הוא, שאמונתו, חזקה ויציבה היא.

והנה, על הפסוק¹⁷, "ויבא הפליט, ויגד לאברם העברי, והוא שכן באלני ממרא הקאמרי - אחי אשכל ואחי ענר, והם בעלי ברית אברם", דרשו רבותינו ז"ל¹⁸:

"מהו העברי?"

שכל העולם כולו לעבר אחד, והוא היה לעבר אחד,

¹⁷ בראשית, יד' - יג'.

¹⁸ "פסיקתא רבתי" (איש שלום), פיסקא לג' - "אנכי אנכי".

והיה אוהב להקדוש ברוך הוא, ועובדו".

והיינו :

שסוד גדולתו ומעלתו של אברהם אע"ה, נבעה, אך ורק, מחמת היותו עומד כנגד כל באי עולם.

וממילא, שדברי רבותינו ז"ל, בעניין אמונתו של אברהם אע"ה - ו"אור כשדים", צריכים ביאור גדול :

והלא, אברהם אע"ה, היה עמוד האמונה שבאותו הדור¹⁹, ואף היה עומד כנגד כל העולם כולו²⁰,

ואם כן, מפני מה, עלתה במחשבה לפניו יתברך, שאין אמונתו של אברהם אע"ה חזקה, אלא, לשעה?

וכי מה תועלת יש בחותמת של מעשה "אור כשדים", בכדי להוכיח ולחזק את כוח אמונתו של אברהם אע"ה?

ד. במדרש²¹, דרשו רבותינו ז"ל :

"רבי יצחק, פתח²², 'שמעי בת וראי וְהָטִי אֶזְנוֹךָ, וְשָׁכַחִי עִמָּךְ וּבֵית אָבִיךָ'.

אמר רבי יצחק, משל לאחד שהיה עובר ממקום למקום, וראה בירה אחת דולקת,

אמר, תאמר שהבירה הזו בלא מנהיג!

הציץ עליו בעל הבירה, אמר לו אני הוא בעל הבירה!

כך, לפי שהיה אבינו אברהם אומר, תאמר שהעולם הזה בלא מנהיג!

הציץ עליו הקדוש ברוך הוא, ואמר לו, אני הוא בעל העולם".

והיינו :

¹⁹ וכמבואר בדברי הרמב"ם הנ"ל.

²⁰ וכמבואר בדברי רבותינו ז"ל הנ"ל.

²¹ בראשית רבה, פרשה לט', א'.

²² תהילים, מא' - יא'.

שאברהם אע"ה, הכיר במציאותו של הקדוש ברוך הוא, על ידי שהוא התבונן במעשה העולם ובתכליתו,

ובכך, הוא גילה, ש"אם יש מה שיש, יש מי שעשה את היש",

ואזי, נגלה אליו הקדוש ברוך הוא, ואמר לו, אני הוא.

ומכל מקום, תכלית העניין, מבואר בדברי הרמב"ם²³ :

"בִּימֵי אָנוּשׁ, טָעוּ בְּנֵי הָאָדָם טְעוֹת גְּדוֹל וְנִבְעָרָה ...

וְזוֹ הִיְתָה טְעוֹתָם -

אָמְרוּ, הוֹאִיל וְהָאֱלֹהִים בָּרָא כּוֹכָבִים אֱלוֹ וְגַלְגָּלִים לְהַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם ... רְאוּיִן הֵם לְשִׁבְחָם וּלְפָאֲרָם וּלְחַלֵּק לָהֶם כְּבוֹד ...

וְאַחַר שֶׁאָרְכוּ הַיָּמִים, עָמְדוּ בְּבִנְי הָאָדָם נְבִיאֵי רְאוּיִן שֶׁקָּר ...

וְהִתְחִילוּ עַל דְּרָךְ זֶה, לַעֲשׂוֹת צוּרוֹת בְּהִיכְלוֹת, וְתַחַת הָאֵילָנוֹת, וּבְרֵאשֵׁי הַהָרִים, וְעַל הַגְּבְעוֹת ...

וְעַל דְּרָךְ זֶה, הָיָה הָעוֹלָם הוֹלֵךְ וּמִתְגַּלְגֵּל,

עַד שֶׁנּוֹלַד עַמּוּדוֹ שֶׁל עוֹלָם, וְהוּא אַבְרָהָם אָבִינוּ.

כִּיּוֹן שֶׁנִּגְמַל אֵיתָן זֶה, הִתְחִיל לְשׁוֹטֵט בְּדַעְתּוֹ, וְהוּא קָטָן, וְהִתְחִיל לְחַשֵּׁב בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה,

וְהָיָה תַּמָּה -

הֵי אֵךְ אֶפְשָׁר שֶׁיְהִיָּה הַגְּלָגֶל הַזֶּה נוֹהֵג תָּמִיד, וְלֹא יְהִיָּה לוֹ מִנְהִיג?

וּמִי יִסְבֵּב אוֹתוֹ?

כִּי אֵי אֶפְשָׁר שֶׁיִּסְבֵּב אֶת עַצְמוֹ ...

וּבֵן אַרְבָּעִים שָׁנָה, הִפִּיר אַבְרָהָם אֶת בּוֹרְאוֹ,

כִּיּוֹן שֶׁהִפִּיר וַיִּדַע, הִתְחִיל לְהַשִּׁיב תְּשׁוּבוֹת עַל בְּנֵי אוּר כְּשָׂדִים, וְלַעֲרֹךְ דִּין עִמָּהֶם,

וְלֹאמַר, שְׂאִין זֶה דְּרָךְ הָאֲמֶת שֶׁאַתֶּם הוֹלְכִים בָּהּ ...

²³ הנ"ל, הלכות א'-ב'-ג'.

והתחיל לעמד, ולקרא בקול גדול, לכל העולם, ולהודיעם, שיש שם אלוה אחד
לכל העולם, ולו ראוי לעבד,

והיה מהלך וקורא ומקבץ העם, מעיר לעיר, ומממלכה לממלכה, עד שהגיע לארץ
כנען ...

עד שנתקבצו אליו אלפים ורבבות, והם אנשי בית אברהם, ושתל בלבם העקר
הגדול הזה".

ומעתה, שומא עלינו להתבונן בהנהגתו של אברהם אע"ה, עם לוט - בן אחיו
וגיסו:

שכן, בדברי הרמב"ם הנ"ל, מצינו, עד כמה פעל אברהם אע"ה לקרב את בני
האדם, ולהדריכם בדרך הבורא יתברך,
ברם, עם לוט, הוא לא נהג כך.

דהנה, מבואר בפסוקים²⁴, שרועיו של לוט, היו רשעים, והיו מרעים את
בהמותיהם בשדות אחרים,

וכשהיו רועיו של אברהם אע"ה, מוכיחים אותם על הגזל, הם היו משיבים להם:
"נתנה הארץ לאברם, ולו אין יורש,

ולוט בן אחיו יורשו, ואין זה גזל".

והנה, טענת רועי לוט, אינה נכונה, שכן, באותה השעה, עדיין לא זכה אברהם
אע"ה, בארץ,

שכן, "והפנעני והפרזי אז ישב בארץ"²⁵.

ובאותה השעה, אמר אברהם אע"ה ללוט:

"הלא כל הארץ לפניך, הפרד נא מעלי, אם השמאל ואימנה, ואם הימין
ואשמאילה".

והדבר צריך ביאור:

²⁴ בראשית, פרק יג'.

²⁵ עיין רש"י, שם, בפסוק ז'.

מפני מה, הרחיק אברהם אע"ה את לוט,

והלא, הוא היה צריך לקרבו, לפחות - כפי שהוא קירב את שאר בני העולם?

וכבר מצינו בזה בדברי רבותינו ז"ל²⁶, על הפסוק²⁷, "ויהי זה אמר אל אברהם אחרי הפך לוט מעמו, שא נא עיניך וראה - מן המקום אשר אתה שם - צפנה ונגפה וקדמה וימה":

"רבי יודה אומר, פעס היה לאבינו אברהם, בשעה שפרש לוט בן אחיו מעמו, אמר הקדוש ברוך הוא -

לכל הוא מדבק, וללוט אחיו אינו מדבק?!"

ה. על הפסוק²⁸, "מצרף לקסף, וכור לזהב, ואיש לפי מהללו", כתב²⁹ רבינו מנחם המאירי זיע"א:

"כלומר, כמו שהכסף והזהב יש להם מצרף לבחינת עניינם, כך יבחן האיש לפי מהללו.

כלומר, לפי המידות שתראה שהוא משבחם, ויועץ בהם, תכיר בו שהוא בעל המידה היא,

כי הלשון, שליח הלב".

והנה, על הפסוק³⁰, "ואברהם כבד מאד, במקנה בכסף ובזהב", כתב³¹ רבינו הרי"ח הטוב זיע"א:

²⁶ בראשית רבה, פרשה מא', ח'.

²⁷ בראשית, יג'-יד'.

²⁸ משלי, כז' - כא'.

²⁹ בפירושו "בית הבחירה" על מסכת אבות, פ"ה.

³⁰ בראשית, יב' - ג'.

³¹ בהקדמתו לספרו הקדוש "בן איש חי", לפרשתן, בשנה ב'.

"נראה לי בסייעתא דשמיא, בא הכתוב ללמדנו, שְׁבַח אברהם אע"ה במידות הטובות הנפשיות,

לומר, אף על פי שאתה רואה שהיה לו מידת הזריזות גדולה,

וכאשר ביארנו בסייעתא דשמיא בפרשה זו, בפסוק ³², 'וַיֵּלֶךְ אַבְרָם, כְּאִשֶּׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי ה'! כלומר, תיכף ומיד, ואף על פי שהיה בן ע"ה שנים ³³,

וכן, כאשר אמר לו הקדוש ברוך הוא ³⁴, 'וְיֵלֶךְ לְךָ אֶל אֶרֶץ הַמִּצְרָיִם, וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה! השכים בבוקר בבוקר, לעשות רצון השם יתברך,

אל תחשוב, שהיה משתמש במידת הזריזות שהיתה אצלו תשמיש של חולי להתנהג בזריזות - גם בעניינים הגשמיים הגופניים,

לא כן, אלא אדרבא, היה מתנהג לְהִפְךָ בכבודות.

וזה שכתוב, 'וְאַבְרָם כְּבֶד מְאֹד', שהיה מתנהג בכבודות, במקנה בכסף ובזהב,

רצונו לומר -

בקניין שיש לו, בכסף ובזהב, לא היה זריז ורודף אחריהם להשיגם."

ובמשקל דבריו הקדושים, בעניין מידותיו הנאצלות של אברהם אע"ה, דווקא במידות הקדושה,

נראה לבאר, כביאורו של רבינו מנחם המאירי זיע"א ³⁵, בדברי הכתוב הנ"ל ³⁶, "מִצְרָף לְכֶסֶף, וְכוּר לְזָהָב, וְאִישׁ לְפִי מְהֻלָּל":

שאברהם אע"ה, לא היה מהלל ומשבח, כי אם את מצוותיו של הבורא ית"ש.

³² בראשית, יב' - ד'.

³³ וכפי שכתב כן, רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א,

והובאו דבריו, לעיל באות ב'.

³⁴ בראשית, כב' - ב'.

³⁵ בהקדמתו לספרו הקדוש "בן איש חי", לפרשתו, בשנה ב'.

³⁶ משלי, כז' - כא'.

- ו. והנה, מצינו בדברי רבותינו ז"ל, כמה דעות, באיזה גיל הכיר אברהם אע"ה - את בוראו, וכדלהלן:
- א. במסכת נדרים ³⁷, מצינו:
- "בן שלוש שנים, הכיר אברהם את בוראו".
- ב. בפסיקתא רבתי ³⁸, מצינו:
- "בן חמישים שנה, הכיר אברהם את בוראו".
- ג. עוד מצינו בפסיקתא הנ"ל:
- "בן ארבעים ושמונה, הכיר אברהם את בוראו".
- ד. כתב ³⁹ הרמב"ם זיע"א:
- "ובן ארבעים שנה, הכיר אברהם את בוראו".
- והנה, על הפסוק ⁴⁰, "וַיֵּבֵא נֹחַ וּבָנָיו וְאִשְׁתּוֹ וַיְנַשֵּׂי בָנָיו אֶתוֹ - אֵל הַתִּבָּה, מִפְּנֵי מִי הַמַּבּוּל", כתב רש"י הקדוש:
- "נח - מקטני אמנה היה,
מאמין, ואינו מאמין שיבא המבול,
ולא נכנס לתיבה, עד שדחקהו המים".
- והקשה בזה, מו"ר הגה"צ רבי שלמה פרשה שליט"א:
- אחר שבנה נח את התיבה - במשך קכ' שנים,
ובאותם שנים, הוא מסר את נפשו על קדושת ה',
היאך שייך לומר, שהוא היה מקטני אמנה?

³⁷ לב' ע"א.

³⁸ פרק כא', א'.

³⁹ בפ"א מהלכות עבודה זרה ה"ג.

⁴⁰ בראשית, ז' - ז'.

וביאר בזה, במתק לשונו :

נח, היה מאמין בהקדוש ברוך הוא, בידיעה בלבד, ולא בחוש.

והיינו, ש-נח, האמין במציאותו של הקדוש ברוך הוא, ולפיכך הוא בנה תיבה,

ברם, היות ואמונתו לא היתה "בחוש", הוא לא נכנס אל התיבה.

ומשל, למה הדבר דומה :

למלך, שהוציא כרוז -

"כל אשר ימצא, ביום פלוני במקום פלוני, דמו בראשו".

שכל מי שאמונתו במלך - בחוש, הרי שמאותה השעה הוא יעקור את רגליו,
ויברח אל מקום מבטחים,

ברם, מי שאמונתו במלך - בידיעה בלבד, הוא ימתין ויצפה, לראות, האם יקיים
המלך את דברו.

והנה, מצינו בדברי רבותינו ז"ל⁴¹, שכאשר שיבר משה רע"ה את הלוחות, הוא
עשה קל וחומר :

ומה פסח, שהוא אחד מ-תריגי מצוות, אמרה התורה⁴², "כָּל בֶּן נֶכֶר לֹא יֹאכֵל בּוֹ",
כאשר התורה כולה כאן, וישראל כולם מומרים, על אחת כמה וכמה.

והדבר צריך ביאור :

אחר שאמר הקדוש ברוך הוא למשה רע"ה⁴³, "לָךְ יָד כִּי שָׁחַת עִמָּךְ",

מפני מה, הוריד משה רע"ה את הלוחות לארץ?

וביאר בזה⁴⁴ המהרש"א זיע"א, משמו של⁴⁵ רבינו יוסף אלבו זיע"א :

⁴¹ שבת, פז' ע"א.

יבמות, סב' ע"א.

⁴² שמות, יב' - מג'.

⁴³ שמות, לב' - ז'.

⁴⁴ יבמות, סב' ע"א.

"שהדבר הנראה לעינינו, מצער אדם צער גדול, יותר מהידיעה, שהאדם יותר מתפעל מהמורגש בחוש, יותר ממה שיתפעל מהנודע באמיתות".
והוא מעין היסוד המתבאר לעיל.
וכעין זה, מצינו במסכת ברכות ⁴⁶ :
"כשחלה רבי יוחנן בן זכאי, נכנסו תלמידיו לבקרו ...
אמרו לו, רבינו, ברכנו.
אמר להם, יהי רצון, שתהא מורא שמים עליכם - כמורא בשר ודם.
אמרו לו תלמידיו, עד כאן!?!
אמר להם, ולואי תדעו, כשאדם עובר עבירה - אומר שלא יראני אדם",
והביאור בזה :
שכאשר האדם עובר עבירה, באותה השעה, אמונתו בהקדוש ברוך הוא, הינה,
בידיעה בלבד ולא בחוש,
וזוהי ברכתו של רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו -
יהי רצון, שתזכו להגיע לידי אמונה בחוש, ובכך תמנעו מן החטא.
והנה, בדברי הרמב"ם שהובאו לעיל, "וּבְּן אֲרַבְעִים שָׁנָה, הִפְיֵר אֲבָרְקָם אֶת
בוֹרְאֵוֹ", נתקשה הראב"ד זיע"א :
"אמר אברהם -
יש אגדה ⁴⁷, בן שלוש שנים,
שנאמר ⁴⁸, 'עֲקֹב אֶשֶׁר שָׁמַע אֲבָרְקָם בְּקִלְיִי, מִנִּין עֲקִיבִי',

⁴⁵ בעל "העיקרים".

מאמר ד', פרק טו'.

⁴⁶ כח' ע"ב.

⁴⁷ נדרים, לב' ע"א.

⁴⁸ בראשית, כו' - ה'.

והיינו :

שבגיל ג' שנים, הכיר אברהם אע"ה במציאותו של הקדוש ברוך הוא.
ואם כן, היאך כתב הרמב"ם, שהיה הדבר, כאשר היה אברהם אע"ה בגיל
ארבעים שנה?

והנה, על פי דברינו, יתיישבו הדברים הפלא ופלא :

שכן, אפשר, שאברהם אע"ה הכיר את בוראו בגיל ג' שנים,
ברם, אמונה זו, היתה, אמונה בידיעה בלבד.

ולאחר שדברים אלו הבשילו בתוכו, רק בגיל ארבעים - נהיתה אמונתו אמונה
בחוש.

ומעתה, נשכיל ונבין, מפני מה לא הצליח נח להשפיע על בני דורו :

שכן, אצל אברהם אע"ה, שהיתה אמונתו בחוש,

היה בכוחו, להשפיע, ולהאציל מאמונתו, אף על זולתו.

ברם, נח, שהיתה אמונתו בידיעה,

לא היה בכוחו, כי אם להשפיע על עצמו בלבד.

ז. כתב⁴⁹ רבינו הרי"ח הטוב זיע"א :

"דוד הע"ה אמר⁵⁰, 'חשתי ולא התמהמהתי, לשמור מצותיך'.

ויש להקשות -

דהלשון כפול, כיוון דאמר 'חשתי', למה אמר 'ולא התמהמהתי'?

ונראה לבאר בסייעתא דשמיא -

שבא להפליג מידת הזריזות שלו בעבודת שמים, שהיתה גדולה בקצה האחרון.

⁴⁹ בהקדמתו לספרו הקדוש "בן איש חי", לפרשתו, בשנה ב'.

⁵⁰ תהילים, קיט' - ס'.

שאם האדם יהיה הולך לְבִיטָה אחר, בשביל לעשות איזה דבר שם, והוא זריז ללכת במרוצה גדולה,
הנה, כשיגיע לרחובות העיר ששם מצויים בני אדם, ואי אפשר לרוץ בפניהם,
הנה, הוא הולך בנחת, לאט לאט, עד שיכנס לאותו בית,
כי כיוון שהיה רץ הרבה, הנה, הוא יִגַע הרבה מְרִיצָתוֹ,
ולכך, אחר שביטל ריצתו, אינו יכול לילך בזריזות בפסיעות גדולות - שהיא ריצה קטנה,
אלא, ילך בנחת הרבה.
והזריז ביותר, גם אחר שביטל ריצתו הגדולה,
הוא הולך גם כן בזריזות, במרוצה קטנה, ולא בנחת.
וכן היה עושה אדונינו דוד הע"ה -
כשהיה יוצא ממקומו לילך לדבר מצוה, שהיה רץ בתחילה,
ואחר שיגיע לילך במקום שמוכרח להשבית ריצתו הגדולה,
לא היה נותן מרגוע לעצמו, לעשות הילוכו בנחת הרבה,
אלא, גם כן הוא מהלך במרוצה בזריזות.
וזה שאמר -
'חֲשֵׁתִי, בתחילת הליכתי,
וגם 'ולא התמהמהתי', לבסוף, כדי לתת מרגוע לעצמי,
וכל זריזות זו, אני משתמש בה 'לְשֹׁמֵר מְצֻוֹתֶיךָ'."
והנה, לאור דבריו הקדושים, ולאור המבואר לעיל באות ז' - בעניין אמונתו של אברהם אע"ה,
נראה לבאר את הפסוק⁵¹, "חֲשֵׁתִי וְלֹא הִתְמַהְמַהְתִּי, לְשֹׁמֵר מְצֻוֹתֶיךָ", כדלהלן:

⁵¹ תהילים, קיט' - ס'.

"חֲשֵׁתִי" - היות ואמונתי בהבורא ית"ש, היתה בחוש, וכפי שהיתה אמונתו של אברהם אע"ה,

על כן, "ולא התמהמהתי, לשמר מצותיך" - ואף על פי שזקן אני.

ח. עוד כתב ⁵² רבינו הרי"ח הטוב זיע"א:

"כל דבר שהוא קשה לזקנים, אם יהיה האדם מורגל בו בקטנותו, יהיה קל עליו בזקנותו,

כי ההרגל עושה את הדבר טבעי, אף על פי שהוא קשה מצד עצמו ...

ובזה יובן, מה שכתב דוד המלך ע"ה ⁵³, 'חֲשֵׁתִי וְלֹא הִתְמַהְמַהְתִּי',

פירוש -

הנה, עתה, אף על פי שאני זקן, 'חֲשֵׁתִי', שאני משתמש בזריזות,

ואף על פי שצריך לה יגיעה, שהיא נגדית אל הזקן מצד הטבע,

יען כי אני 'לא התמהמהתי' בנערותי, נהגתי ונשתמשתי בזריזות שיש בה יגיעה.

ומאחר שהורגלתי בזה מנערותי, נעשית אצלי טבעית,

וכיוון שנעשית טבעית, לא היה מניעה אצלי מצד הזקנה.

וכל הנהגתי זאת, היה, רק 'לשמר משפטי צדקך',

שלא נהגתי בזריזות בעניינים הגשמיים, אלא רק בתורה ומצוות בלבד."

ט. לאור דבריו הקדושים של רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, ולאור המתבאר

בדברינו בעניין אמונתו של אברהם אע"ה, נשכיל ונבין ב' עניינים - אשר נתקשינו

בהם בתחילת דברינו:

א. טעם הדבר, שהוצרך אברהם אע"ה ל"אור כשדים", ששם נתן לו הקדוש

ברוך הוא "חותמת", שאמונתו היא לשעה ולדורות:

⁵² בהקדמתו לספרו הקדוש "בן איש חי", לפרשתו, בשנה ב'.

⁵³ תהילים, קיט' - ס'.

הוא, מחמת ש"אור כשדים", בא לברר את כוח אמונתו של אברהם אע"ה,
האם אמונתו היא בידיעה בלבד, או שאמונתו היא אמונה בחוש.
ועל ידי שאברהם אע"ה, מסר את גופו ונפשו במעמד זה, ובאופן הגדול ביותר,
עד כדי כך, שהוא זכה להשריש את אמונתו בזרעו אחריו, אשר גם הם מסרו
עצמם לכבשן האש,

ממילא, נתברר ונחתם, שאין אמונתו לשעה בלבד, כי אם לדורות.
ב. טעם הדבר, שאברהם אע"ה ריחק את לוט מעליו, ואף על פי שהוא קירב
את כל באי העולם:

דהנה, דרגת אמונתו של אברהם אע"ה, באה, עד לידי אמונה בחוש,
וזאת, לאחר שמגיל ג' שנים, היתה אמונתו בידיעה,
ומשכך:

"חֲשֵׁתִי" - את אמונתי,
ועל כן, "וְלֹא הִתְמַהְמַהְתִּי" - לגרשו,
שכן, עצם היותו על ידי, מפריעה לי - "לְשֹׁמֵר מִצְוֹתַיִךְ".

ל. כתב⁵⁴ רבינו הרי"ח הטוב זיע"א:

"זְרִיז, עולה מספר "זר טוב",
כי מידת הזריזות, היא כתר טוב לאדם, שעל ידה, יוכל לעבוד עבודת הקודש
כראוי ...

והנה, המקור והשורש של הזריזות, היא מידת השמחה שיהיה לאדם בתורה
ובמצוות,

כי כן מחייב הטבע של הנבראים -

שכל דבר שהאדם שמח בו, עושהו בזריזות,

⁵⁴ בהקדמתו לספרו הקדוש "בן איש חי", לפרשתן, בשנה ב'.

ואם אינו שמח, וכל שכן אם יהיה עֵצֶב בו, יעשנו בעצלות, מחמת הכרח".
ובדבריו אלו, ביאר לנו רבינו זיע"א, היאך זכה אברהם אע"ה לכל מעלותיו
והשגותיו:
והוא, עניין ה"שמחה" בעבודת ה', אשר בכוחה להביא את האדם לידי "זריזות"
בקיום המצוות,
ברם, לא זו בלבד:
שכן, בכוחה של ה"שמחה", להביא את האדם לידי תכלית האמונה, שהיא
אמונה בחוש.
והנה, מחמת עבודתו של אברהם אע"ה, שזכה לעצמו, וזיכה את זרעו אחריו:
בכוחינו, לחזק ולסגל אל עצמינו את עניין ה"זריזות" - ואת עניין ה"שמחה",
וממילא, אף לזכות לידי תכלית האמונה.
יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

הלימוד, מוקדש לרפואתם השלימה, של:

הרב משה בן אסתר

הרב רפאל פנחס בן מרים רמו

רפאל מנחם בן רות רדואה

הרב יוסף בן רחל

חיים נתן צבי בן שרה

מרדכי בן רינה

מאיר בן נעמי

אפי בן קונפיטה

אליהו לוזון בן גד

~~~~~

שושנה סולטנה בת מרים

שרה בת סוליקא

דינה בת סוליקא

אסתר בת תמר

שרית בת גילה

פאני פרחא בת רחל

רות חפציבה בת פרלה

אמירה בת נעמי

לזיכרון עולם בהיכל ה'

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- משה מושי מקסים בן לילה תהילה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוני) בת גרסיה ע"ה
- חנה בת ליליאן ע"ה
- חנה אילוז בת פרוחה ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה